lægsår, der anerkendes ifølge lovgivningen i den første medlemsstat.

*Kommissionen* har i lighed med ONPTS anført, at anvendelsen af artikel 46, stk. 3, ikke nødvendigvis forudsætter, at der foreligger sammenfald af forsikringsperioder. Ingen bestrider eksempelvis, at denne bestemmelse finder anvendelse på sammenlægning af invaliditetsydelser, hvoraf én er erhvervet i medfør af en national lovgivning, der ikke tager hensyn til forsikringstidens længde ved fastsættelsen af ydelsens størrelse (lovgivninger af den såkaldte type A). I et sådant tilfælde må sammenfaldet af forsikringsperioderne nødvendigvis mangle, eftersom den ene ydelse beregnes i forhold til forsikringsperiodens længde, mens den anden ikke gør det.

B — *Andet spørgsmål: Hvorledes skal den reguleringsfaktor, der er indført ved artikel 46, stk. 3, andet afsnit, beregnes, når alene den ene ydelse fastsættes i henhold til bestemmelserne i artikel 46, stk. 1?*

Indledningsvis mindes om, at den ydelse, der fastsættes efter bestemmelserne i artikel 46, stk. 1, som den forelæggende ret har henvist til, er den ydelse, som man kalder den »selvstændige«, dvs. den ydelse, som ikke afhænger af, at der er tilbagelagt en forsikringsperiode i en anden medlemsstat. Den forelæggende ret har henvist til det forhold, at alene den belgiske ydelse i det konkrete tilfælde kan fastsættes i henhold til artikel 46, stk. 1, fordi Collini ville have haft ret til den, selv om han ikke havde arbejdet i Italien. Derimod har den italienske myndighed ikke kunnet tillægge ham nogen italiensk pension på grundlag af den samlede længde af forsikringsperioderne i Italien og Belgien. Der er her tale om en »forholdsmæssig beregnet« ydelse, jfr. artikel 46, stk. 2, litra b).

Det må i øvrigt fastslås, at parterne i forbindelse med det forelagte spørgsmål har udsondret to underspørgsmål: dels spørgsmålet om, hvorvidt institutionen skal regulere Collini's ydelse, dels spørgsmålet om, hvilken faktor denne regulering skal gennemføres med.

*Collini* har mindet om, at ifølge artikel 46, stk. 3, afsnit 2, bestemmer, at »hver institution, som anvender stk. 1, [skal] regulere sin ydelse«. Heraf har han udledt, at alene ONPTS skal regulere hans ydelse. Alene denne institution skal anvende artikel 46, stk. 1, idet den som den eneste tildeler en »selvstændig« ydelse, ligesom ydelsens størrelse ikke afhænger af nogen forsikringsperiode tilbagelagt i en medlemsstat.

Collini har derpå gjort gældende, at ONPTS skal regulere sin ydelse ved at multiplicere denne med den nedsættelsesfaktor, der er hjemlet ved stk. 3, afsnit 2. Denne faktor svarer til den brøk, der som tæller har den grænse, der er fastsat ved stk. 3, første afsnit (det højeste teoretiske ydelsesbeløb), og som sin nævner det ydelsesbeløb, der er fastsat ifølge bestemmelserne i stk. 1 (den »selvstændige« belgiske ydelse) og i stk. 2 (den »forholdsmæssigt beregnede« italienske ydelse).

Den grænse, der optræder som tæller, svarer i det foreliggende tilfælde til den ydelse, som Collini ville have haft krav på i Belgien, dersom han havde tilbagelagt samtlige forsikringsperioder dér; den beløber sig til 336 748 BFR. Det beløb, der udgør nævne-

ren, beløber sig til 350 218 BFR (326 389 BFR + 23 829 BFR). Brøken giver således en reguleringsfaktor på 0,9615382. Collini har medgivet, at størrelsen af hans således regulerede belgiske pension (326 389 × 0,9615382 = 313 835 BFR) og hans italienske pension, der er uændret (23 829 BFR), er noget større end den højeste teoretiske pension (336 748 BFR). Han er dog af den opfattelse, at dette sidstnævnte beløb ikke udgør en absolut grænse, der under ingen omstændigheder må overskrides. Det følger således af Domstolens praksis, at fællesskabsforordningerne under visse omstændigheder skal begunstige den vandrende arbejdstager i forhold til den situation, han ville befinde sig i, dersom alene intern ret anvendes.

*ONPTS* har indledningsvis henvist til afgørelsen af 12. juli 1974 (EFT C 86, s. 8) truffet af Den Administrative Kommission, som i medfør af artikel 81 i forordning nr. 1408/71 har til opgave at fortolke denne forordning. Institutionen anerkender, at nævnte kommission fandt, at den nedsættelse, der er hjemlet ved artikel 46, stk. 3, afsnit 2, kun finder anvendelse på »selvstændige« ydelser fastsat i henhold til stk. 1, afsnit 1.

ONPTS har ikke desto mindre gjort gældende, at reguleringen skal foretages ikke blot for så vidt angår den »selvstændige« belgiske pension, men også for så vidt angår den »forholdsmæssigt beregnede« italienske pension, og har herunder henholdt sig til præmis 24 i dom af 13. marts 1986 (Sinatra, sag 296/84, Sml. s. 1047), hvor det hedder, at »det højeste beløb, jfr. den i henhold til artikel 46, stk. 1, afsnit 2, foreskrevne sammenligning, nedsættes om fornødent i henhold til artikel 46, stk. 3«. Efter ONPTS's opfattelse følger det heraf, at de beløb, som der er tale om ved artikel 46, stk. 1, afsnit 1 og 2, begge er omfattet af nedsættelsen i henhold til stk. 3.

Hvad angår reguleringsberegningen har ONPTS foreslået en forholdsmæssig deling mellem de to berørte pensioner af overskydende beløb, dvs. det beløb, hvormed den »selvstændige« belgiske pension og den »forholdsmæssigt beregnede« italienske pension overstiger grænsen ifølge stk. 3, afsnit 1 (13 470 BFR). Det således regulerede beløb (313 836 BFR, hhv. 22 912 BFR) svarer i øvrigt nøjagtigt til det beløb, som det højeste teoretiske beløb (336 748 BFR) udgør.

Den *italienske regering* har blot anført, at ifølge den ordning, der er indført ved artikel 46 i forordning nr. 1408/71, udgør det højeste teoretiske beløb grænsen for, hvad arbejdstagere til deres fordel kan påberåbe sig på grundlag af de garantier, som ifølge fællesskabsretten skal gennemføre EØF-Traktatens artikel 51.

Den italienske regering har fastslået, at dette teoretiske beløb under alle omstændigheder for at være retmæssigt i forhold til artikel 51 skal udgøre et repræsentativt parameter for den vandrende arbejdstagers beskæftigelse som helhed, og derfor skal det også omfatte summen af forsikringsperioder tilbagelagt ifølge medlemsstaternes lovgivning. Det kan imidlertid kun blive tilfældet, dersom det teoretiske beløb er højere end det »selvstændige« ydelsesbeløb beregnet i henhold til artikel 46, stk. 1.

*Kommissionen* er af den opfattelse, at alene den belgiske »selvstændige« pension skal reguleres, da kun den fastsættes i medfør af artikel 46, stk. 1.

Kommissionen har videre anført, at denne regulering indebærer, at man i den belgiske pension (326 398 BFR) fradrager hele det overskydende beløb, dvs. det beløb, hvormed det pågældende ydelsesbeløb overstiger

den grænse, der er fastsat ved artikel 3, stk. 1 (13 470 BFR).

Kommissionen har anført, at denne beregningsmåde fører til det samme resultat som den formel, der er opstillet i formularfortegnelsen under E 209. Formularen er blevet udarbejdet af Den Administrative Kommission i medfør af artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 574/72 og vedrører fastsættelsen af pensioner med henblik på den eventuelle anvendelse af artikel 46, stk. 3, i forordning nr. 1408. Ifølge denne beregningsmetode ville Collini have haft ret til 312 919 BFR fra Belgien og 23 829 BFR fra Italien. Summen af disse to beløb svarer i øvrigt til det højeste teoretiske ydelsesbeløb.

R. Joliet
Refererende dommer

# FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT JOSÉ LUÍS DA CRUZ VILAÇA

fremsat den 19. november 1987 *

*Høje Domstol.*

1. Tribunal du travail de Nivelles har forelagt Domstolen to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 46 i forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet [1].

2. Sagsøgeren i hovedsagen, Giuseppe Collini, er italiensk statsborger; han arbejdede syv år i sit hjemland, hvorefter han emigrerede til Belgien, hvor han har arbejdet i femogtredive år.

3. Ifølge belgisk lovgivning gælder det, at dersom Collini's samlede beskæftigelse havde været begrænset til femogtredive arbejdsår i Belgien, ville han have haft ret til en alderspension på 326 390 BFR på grundlag af en forhøjelse af de femogtredive faktiske arbejdsår med otte tillægsår for »fiktiv beskæftigelse« (artikel 11a i kongelig anordning nr. 50).

4. Imidlertid beregnede den belgiske socialsikringsinstitution — nemlig »Office national des pensions pour travailleurs salariés« (herefter benævnt »ONPTS«) — Collini's pension under hensyntagen til de syv års beskæftigelse i Italien.

5. Da et arbejdsforløb i Belgien ikke kan overstige femogfyrre år, gjorde ONPTS brug af den nationale — såkaldt »eksterne« — antikumulationsregel, der er hjemlet ved artikel 11c i kongelig anordning nr. 50 og nedsatte de otte års fiktive beskæftigelsesperioder, som Collini havde ret til, til tre år, og nåede herved til det mulige maksimum på femogfyrre år (35+7+3).

6. ONPTS har derfor tillagt Collini en pension på 300 490 BFR, hvortil kommer de 23 829 BFR fra Italien, hvilket svarer til den italienske pension forholdsmæssigt beregnet efter den samlede varighed af beskæftigelsen i de to lande.

7. På dette grundlag og tillige fordi han tidligere havde arbejdet i Italien, fik Collini en pension på 324 319 BFR, altså mindre pension end den, han ville have haft ret til, dersom han alene havde arbejdet de femogtredive år i Belgien (326 390 BFR).

8. Collini mener derfor, at han er blevet straffet i sin egenskab af vandrende arbejdstager, hvorfor han under hovedsagen har anfægtet den måde, hvorpå ONPTS har beregnet hans alderspension.

9. Han har for den belgiske ret anført, at han i det mindste har en erhvervet ret til det beløb, han ville have haft krav på i henhold til belgisk lovgivning, dersom hans arbejds-

* Oversat fra portugisisk.

1 — EFT 1971 II, s. 366.

forløb havde været begrænset til femogtredive års beskæftigelse i Belgien (326 390 BFR).

10. Han har endvidere hævdet, at den relevante antikumulationsregel er EF-reglen i artikel 46, stk. 3, i forordning nr. 1408/71, og at hans pension følgelig skal beregnes efter en anden formel end den, der er blevet anvendt af den belgiske institution.

11. Efter hans opfattelse er reglen i artikel 46, stk. 3, kun anvendelig i tilfælde af, at der foreligger sammenfald af forsikringsperioder tilbagelagt i forskellige medlemsstater; imidlertid opfylder sagsøgeren denne betingelse.

12. På den baggrund har Tribunal du travail de Nivelles forelagt Domstolen to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 46, stk. 3, i forordning nr. 1408/71.

13. Spørgsmålene er citeret i retsmøderapporten.

14. Inden de nærmere skal gennemgås, bør der skabes klarhed over et indledende spørgsmål.

15. Begge parter for den nationale ret nåede til sidst til enighed om, at fællesskabslovgivningen finder anvendelse, fordi den er gunstigere end belgisk lovgivning.

16. Det følger af det princip, der er opstillet af Domstolen [2], hvorefter en antikumulationsregel er uforenelig med artikel 51 og derfor uvirksom, såfremt den »indebærer en nedsættelse af de rettigheder, de pågældende allerede kan gøre krav på i en medlemsstat alene i medfør af dennes nationale ret«.

17. Dette princip, som Domstolen har udviklet i forbindelse med den fællesskabsretlige antikumulationsregel i artikel 46, stk. 3, finder også anvendelse på en national antikumulationsregel.

18. Således har Domstolen fastslået, at »målet for artiklerne 48-51 ville ikke blive nået, hvis arbejdstagerne som følge af udøvelsen af deres ret til fri bevægelighed skulle miste de fordele i form af social tryghed, som de under alle omstændigheder sikres, hvis kun en enkelt medlemsstats lovgivning finder anvendelse« (*Petroni*, Sml. 1975, s. 1149, præmis 13).

19. Desuden fremgår det også af Domstolens praksis, at artikel 46 i forordning nr. 1408/71 skal anvendes, når den er mere fordelagtig for arbejdstageren end alene anvendelsen af en national lovgivning, herunder efter omstændighederne en ekstern antikumulationsregel [3].

20. Der skal foretages en kort gennemgang af artikel 46, som finder anvendelse i den foreliggende sag.

21. I medfør af stk. 1, og som Domstolen har fastslået det [4], beregner den belgiske socialsikringsinstitution det beløb, somarbejdstageren ville have haft ret til i medfør af national lovgivning, dersom han ikke havde ret til en pension i medfør af lovgivningen i en anden medlemsstat. En national ekstern an-

2 — Dom af 21. oktober 1975 i sag 24/75, Petroni mod ONPTS, Sml. s. 1149, 1160 og 1161, præmis 21.

3 — Dom af 13. oktober 1977 i sag 22/77, FROM mod Mura, Sml. s. 1699, 1708, præmis 15; dom af 14. marts 1978 i sag 98/77, Max Schaap, Sml. s. 707, 714, præmis 10; dom af 2. juli 1981 i de forenede sager 116, 117 og 119 til 121/80, ONPTS mod Celestre, Sml. s. 1737, 1755, præmis 15; dom af 13. marts 1986 i sag 296/84, Sinatra mod FNROM, Sml. s. 1047, præmis 20.

4 — Jfr. dommen i Sinatra-sagen, præmis 21.

tikumulationsregel kan ikke anvendes i denne forbindelse, jfr. artikel 12, stk. 2, andet punkt, i forordning nr. 1408/71.

22. I det foreliggende tilfælde når man frem til et beløb på 326 389 BFR, hvilket svarer til femogtredive års faktisk beskæftigelse og otte års fiktiv beskæftigelse.

23. ONPTS har således beregnet den ydelse, der fremkommer på grundlag af anvendelsen af stk. 2, litra a) og b), hvorefter dette beløb er blevet sammenlignet med bestemmelsen i det foregående stykke, og der er herved alene taget hensyn til det højeste beløb.

24. Således beregner den belgiske institution [5] i medfør af stk. 2, litra a), det teoretiske ydelsesbeløb, som den pågældende ville have haft ret til, dersom samtlige forsikringsperioder tilbagelagt i henhold til de medlemsstaters lovgivninger, som arbejdstageren har været omfattet af, var blevet tilbagelagt i Belgien.

25. Dersom forsikringsperioderne i Italien var blevet tilbagelagt i Belgien, ville Collini have opnået toogfyrre effektive arbejdsår, hvortil kommer ti års fiktiv beskæftigelse (artikel 11c i kongelig anordning nr. 50).

26. I henhold til bestemmelsen i litra c) og under hensyn til, at den maksimale periode, der kræves efter belgisk lovgivning for ret til fuldstændig ydelse, er femogfyrre år, er det teoretiske beløb i henhold til litra a), i vort tilfælde 336 748 BFR.

5 — Den italienske institution går frem på samme vis, men jeg tænker mig, at det teoretiske beløb, som den nåede frem til, konkret er mindre end det, der følger af anvendelsen af den belgiske lovgivning.

27. På grundlag af det teoretiske beløb har man beregnet [litra b)] det faktiske belgiske ydelsesbeløb forholdsmæssigt på grundlag af længden af de forsikringsperioder, der er tilbagelagt i medfør af belgisk lovgivning inden forsikringsbegivenhedens indtræden, i forhold til den samlede varighed af de forsikringsperioder, som er blevet tilbagelagt inden forsikringsbegivenhedens indtræden i henhold til lovgivningen i samtlige andre berørte medlemsstater.

28. Hvorledes det nu end forholder sig med den beregningsmetode for de forsikringsperioder, der her er tale om, er det beløb, man når frem til i medfør af litra a) og b) i det konkrete tilfælde konstant mindre end den ydelse, som fremkommer på grundlag af stk. 1 (326 390 BFR).

29. Som krævet i stk. 1, afsnit 2, skal alene dette beløb anvendes.

30. I henhold til stk. 3, afsnit 1, gælder det, at med det højeste af de i medfør af stk. 2, litra a) — der her må antages at være den belgiske ydelse (336 748 BFR) — beregnede teoretiske ydelsesbeløb som øvre grænse, har den pågældende ret til summen af de efter reglerne i stk. 1 og 2 beregnede ydelser (326 389 BFR + 23 829 BFR = 350 218 BFR).

31. Da dette beløb overskrider ovennævnte grænse, foretager den institution, der anvender stk. 1 (i nærværende tilfælde den belgiske institution), en regulering af ydelsen efter betingelserne i artikel 46, stk. 3, afsnit 2.

32. Herefter skal jeg som svar på de spørgsmål, der er forelagt af den nationale ret, nærmere gennemgå de betingelser, hvorunder denne regulering skal finde sted.

A — *Det første præjudicielle spørgsmål*

33. Med det første spørgsmål ønsker Tribunal du travail de Nivelles det oplyst, hvorvidt antikumulationsreglen i artikel 46, stk. 3, i forordning nr. 1408/71, finder anvendelse i alle tilfælde, hvor der sker en ugrundet sammenlægning af pensioner, altså i alle tilfælde, hvor der foreligger overskridelse af det beløb, som arbejdstageren ville have haft ret til, dersom han alene havde tilbagelagt forsikringsperioderne, ikke i forskellige medlemsstater, men i den medlemsstat, hvis lovgivning giver ham ret til den højeste pension, eller kun i tilfælde, hvor overskridelsen af beløbsgrænsen skyldes sammenfald af forsikringsperioder.

34. Strengt taget forekommer det kun nødvendigt at besvare dette spørgsmål med henblik på hovedsagen, dersom man finder, at der i sagen her ikke er tale om sammenfald af forsikringsperioder.

35. Det skyldes, at artikel 46, stk. 3, utvivlsomt finder anvendelse i tilfælde af sammenfald.

36. Imidlertid har den nationale ret ikke spurgt Domstolen om indholdet af begrebet »sammenfald af forsikringsperioder«.

37. Jeg kan derfor begrænse mig til at foreslå Domstolen at besvare spørgsmålet direkte, idet svaret åbenbart vil være så meget mere nyttigt, dersom det er bekræftende, fordi et sådant svar gør det muligt for den forelæggende ret umiddelbart at besvare spørgsmålet om anvendeligheden af artikel 46, stk. 3, uden at det er nødvendigt forinden at fortolke noget som helst andet begreb.

38. Efter min opfattelse bør spørgsmålet besvares bekræftende.

39. Som det klart fremgår af den ottende betragtning til forordning nr. 1408/71 er det »for at undgå at der, *navnlig* som følge af sammenfald af forsikringsperioder og dermed ligestillede perioder, uberettiget opnås dobbeltydelser«, at den antikumulationsregel, der er indført ved artikel 46, stk. 3, er »nødvendig...« (min understregning). Sammenfaldet er således blot et karakteristisk eksempel, der er valgt af forordningsgiver for at illustrere situationer, der kan give anledning til uberettigede dobbeltydelser.

40. Kommissionen har i sine indlæg henvist til artikel 76 og artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71, samt til samme bestemmelses stk. 2, litra b), og til artikel 10 i forordning nr. 574/72; Kommissionen har givet et andet konkret eksempel på anvendelsen af antikumulationsreglen, uden at der foreligger sammenfald af forsikringsperioder, nemlig sammenlægning af invalidepensioner, hvoraf en er erhvervet i medfør af en national lovgivning, hvorefter der ved fastsættelsen ikke tages hensyn til forsikringsperiodens længde.

41. I øvrigt er dette spørgsmål allerede blevet undersøgt i dommen af 13. marts 1986 i Sinatra-sagen:

... »artikel 46 i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse, når det ydelsesbeløb, som skal udbetales i henhold til en national lovgivning, er uafhængigt af de tilbagelagte perioder, og når den mindsteperiode, som ifølge denne lovgivning giver ret til ydelser, er tilbagelagt« [6].

6 — I samme retning og i meget talende vendinger går præmis 5 til dommen af 19. juni 1979 i sag 180/78, Brouwer-Kaune, Sml. s. 2111, 2119; jfr. ligeledes dom i Mura-sagen, cit., Sml. 1977, s. 1699, og dom i Greco-sagen af 13. oktober 1977 i sag 37/77, Sml. s. 1711. Jfr. ligeledes forslag til afgørelse fra generaladvokat Carl Otto Lenz i sag 197/85, Stefanutti, dom af 6. oktober 1987, Sml. s. 3855, præmis 19.